

Alla fäbodbrukare oavsett inriktning bidrar till den biologiska mångfalden

Idag finns olika varianter av fäbodbrukare, t ex marginaljordbrukare, nötköttsproducenter och de som håller fäboden i hävd genom slätter. Alla brukare, oavsett inriktning, bidrar de till att stora värdefulla kulturmiljöer hålls öppna och att livsmedel framställs lokalt på ett resurs- snålt och ekologiskt sätt. Brukandet bidrar till många fler fördelar, än de kör- och trampspår som följer verksamheten i terrängen.

Alla verksamheter lämnar spår efter sig

Vill man skydda sina ägor och planteringar i fäbodland, gäller sedan gammalt sk omvänd stängselrätt. Den innebär att varje markägare själv inhägnar det man anser behöva skyddas kring fäbodvallar och dess tillhörande trakt. Denna passus gäller särskilt där du just nu befinner dig, då strikt skadeståndsansvar inte gäller för hemdjur (boskap) på mul- och klövbete.

Mul- och klövbete

Mul- och klövbete bedrivs än idag kring de trakter där hemdjur, d v s boskap, obehindrat har rätt att beta i skog och utmark. Betesdriften är en historisk sedvanebaserad hävd. Betesformen är så gammal att den numera bedöms som urminnes hävd.

Besättningar och verksamheter växer ständigt

I början av 1900-talet ägde enskilda jordbrukare med fäbodland endast ett fåtal djur och små lotter åkermark. Sammantaget betade då över 2000 hemdjur i en och samma trakt. Idag, när både större besättning och större åkerareal innehav krävs för att möta dagens högt satta produktionskrav och få leverera kött- och mejeriprodukter, betar ändå bara ett 100-tal hemdjur i trakten.

Tiderna förändras och samhället växlar skepnad

Under det senaste 150 åren har nya kreatursraser oavbrutet introducerats på bete i skogen. Raser som Rödkullig boskap, Jersey och Svensk rödbrokg boskap har alla tillkommit under senare tid. Alla har de olika vikt och mjölkavkastningsegenskaper. Betesformen mul- och klövbete har aldrig, vare sig nu eller förr, varit kopplat till vikt eller ras. Enligt den tabell Kardell/Olofsson presenterar i "Klövjös fäbodar" vägde en fullvuxen fjällko i slutet av 1800-talet cirka 200 kg. Idag (enligt samma rapport) väger en fullvuxen fjällko ca 450 kg. Fjällkon närmar sig därmed dagens nya raser på skogen som Angus och Svensk lågland boskap. Mängden hemdjur "på skogen" har trots påståenden om motsatsen, faktiskt minskat i antal senaste decenniet, med omkring 80 procent.

Den största förändringen står du själv för

När samhället förändras ökar den mänskliga närvaron i skog och mark. Även areella näringar anpassar sig till samhällets alla förändringar. För att traktens fäbodbrukare och deras medhjälpare ska kunna följa korna, samhällsutvecklingen och utföra sitt jobb på ett hållbart och rationellt sätt, använder de, precis som renägande samer, motordrivna arbetsfordon såsom fyrhjuling och motorcykel i arbetet invid fäbodvallen och dess tillhörande trakter. Ha förståelse för brukningsrätten. Allt förändras, även en fäbodbrukares arbetsplats, där du just nu befinner dig.

